వెయ్యని ప్రశ్న
ఇవ్వని జవాబు

ఆరోజు రాధకి బాగా జ్ఞాపకముంది. ఆ సుదినం ఆమె హృదయంలో చెరగని ముద్రవేసి పోయింది. నాడే ఆమెకు తన భావభర్తతో విచిత్రపరిస్థితుల్లో పరిచయమవడం, ఆ పరిచయం మొదట ప్రణయంగానూ ఆ తర్వాత పరిణయంగానూ మారడం జరిగింది. ఆరోజు తన జీవితంలో ముఖ్యమైనదానిగా నాడే గుర్తుపట్టలేకపోయినా, త్వరలోనే దాని ప్రాముఖ్యతని గుర్తించి దాని వివరాలు మధుర స్మృతులుగా తన హృదయంలో దాచుకుని వీలైనప్పుడల్లా వివరాలు బైటకుతీసి వివరంగా చూసి మళ్ళీ హృదయంలో పెట్టి తాళం వేస్తుందామె ఆనాడు....

ఆనాడు రాధా, జానకి, కమలా, అరుణా ఆఖరుసారి విశాఖపట్నం సముద్రపొడ్డున కూర్చున్నారు. తమ స్నేహితురాలు నిర్మల పెళ్ళికి విజయనగరం వెళ్ళి తిరుగు ప్రయాణంలో విశాఖపట్నంలో వాళ్ళు గడిపిన మూడ్రోజుల్లోనూ ఆఖరు రోజది....మర్నాడే హైదరాబాదు వెళ్ళిపోవాలి వాళ్ళంతా,

హైదరాబాదు చేరినవెంటనే తాత్కాలికంగా ఆగిపోయిన తమ యాంత్రిక జీవితాలు మళ్ళీ ఆరంభమవుతాయి.

నిద్ర పూర్తిగా తీరకుండానే లేవడం—రుచిలేని కాఫీ - విసుగుపుట్టించినా తప్పనిసరైన ముస్తాబు - పది గంటల తొందర భోజనం — చెమటలు కక్కించే బస్సు క్యూలు — ఆస్పత్రిని గుర్తుకుతెచ్చే తెల్లగోడల ఆఫీసు బిల్డింగూ - ఆఫీసులో తోడేళ్ళ చూపుల ఆకలీ - క్రొక్కిరిగితలు పెడ్తూ పరిగెత్తే పెన్నిళ్ళ విరిగిన ముళ్ళూ - తలసి బద్దలుచేసే పైపు మెషీన్లలో హాపుచప్పుడూ - ఆనందం యివ్వని వాచీకొట్టే అయిదుగంటలూ - తమకంటే చిన్న వయస్సుగల మగ స్టూడెంట్లు తమని ఆకర్షించడానికి బస్సుల్లోనూ, సినిమాల్లోనూ, చేసే వెకిలిచేష్టలూ — అలసిన పరుపులూ - తీరని నిద్రా - తోటి స్త్రీలలా లేమనే వ్యథా - ఇవీ వారి హైదరాబాదు జీవితాలు.

వాళ్ళెవరికీ సిగరెట్లు కాల్చాలనీ, షాంపేను తాగాలనీ సినిమాల్లో వెయ్యాలనీ, స్విట్జర్లెండు వెళ్ళాలనీ కోరికలు లేవు. తమకు వున్న సాదా దుస్తులు వారికి అశాంతి కలిగించవు. జీతాలు పెంచమని వారు కోరలేదు, పన్నులు తగ్గించమని కోరలేదు. సిటీబస్సులు యెక్కువ చేయమనిగాని, రేషనింగు పెట్టమని గానీ, కాంగ్రెస్ గవర్నమెంటుని రాజీనామా యివ్వమనిగాని వారు కోరలేదు.

వాళ్ళకున్న ఒక్క కోరికా పెళ్ళి చేసుకుంధామని,

తోటి స్త్రీలలాగే సంసారాలు చేద్దామనీ, పిల్లల్ని కందామనీ.

ఆ నలుగురిలో ఏ ఒక్కరికి పెళ్ళి కాలేదు. పెళ్ళి కాలేదన్న బెంగా, వేగం చేసుకుంటే బాగుండునన్న కోరికా నలుగురికీ వున్నాయి. పెళ్ళికావలసిన వయసు త్వరగా దాటి పోతున్నాదని వాళ్ళందరికీ తెలుసు. ఇక బహుశః పెళ్ళి కాదేమోనన్న వ్యక్తం కాని భయం వాళ్ళందర్నీ లొంగదీసుకొంటూంది.

వాళ్ళల్లో ఎవరికీ 23 ఏళ్ళకి తక్కువ వుండవు. కాలు మీద కాలేసుకుని తిండానికి ఆస్తులెవరికీ లేవు. అన్నదమ్ములూ, వదినెలూ అందరికీ వున్నారు. కొందరికి ముసలి తండ్రో తల్లో వున్నారు. వాళ్ళను జీవితాంతం పోషించే భారం మీదను వేసుకోడానికికాని వారి పెళ్ళిళ్ళ బాధ్యత తీసుకుందికి కాని ఎవరూ సిద్ధంగా లేరు.

పొట్ట చేత్తో పట్టుకుని టైపు మెషీన్లు జోలిలా మెళ్ళో వేసుకొని హైదరాబాదు వాళ్ళలో ఎవరూ రాకపోయినా అంతా ఉపాధికోసమే ఆ భాగ్యనగరం చేరేరు. కష్టపడో, సులభంగానో కంపెనీల్లో స్టెనోటైపిస్టు ఉద్యోగాలు సంపాదించుకో గలిగేరు. అంతా ఒకే హాస్టల్లో వుంటున్నారు.

వాళ్ళు రంభ, ఊర్వశి, తిలోత్తమ, మేనకలు కారు. వాళ్ళని చూసిన వాళ్ళెవరూ "దివినుండి దిగివచ్చిన నలుగురు అప్సరసల్ని చూసేం" అనుకోరు. పెళ్ళిళ్ళు కానందువల్ల

ఆరోగ్యంగానూ, కాలంలో వున్నందువల్ల ఉండవలసినకంటే ఆకర్షణీయంగానూ, ఉద్యోగాలు చేస్తున్నందువల్ల ఎరువు మెరుగులతోనూ వాళ్ళుంటారు. నలిగిన నూలుచీరెలు కట్టు కొని మాసిన జాకెట్లు వేసుకుంటే వాళ్ళని ఏ బస్సులోనో సినిమాలోనో చూసిన ఏ మొగోడూ మరోసారి చూడ్డానికి కుతూహలం పడకపోవచ్చు.

వారంతా అత్యంత సౌందర్యం, ప్రత్యేక ఆకర్షణలేని మామూలు స్త్రీలు. కాని కురూపులు కారు. ఒకరికి నల్లని పొడుగాటి జడవుంటే మరొకరికి అందమైన ఉంగరాల నొక్కుల జుత్తు, ఒకరికి శరీరఛాయ కాస్త తక్కువైతే మరొ కరికి కాస్త పల్లపుముక్కు. వాళ్ళలో ఎవరు ఎక్కువ అంద మైన వాళ్ళన్న ప్రశ్నకి జవాబు సులువుగా లభించదు.

"అదృష్టవంతురాలు హాయిగా పెళ్ళి చేసేసుకుంది. నిర్మల" అంది సన్నిహితులున్నప్పుడు ధారాళంగా మాటాడే అరుణ.

"ఏం బాగున్నాడే! దాని మొగుడు!" అంది జానకి నిర్మల భర్త తప్ప ప్రపంచంలో యితర మొగాళ్ళంతా చచ్చినా తాను అతన్ని పెళ్ళాళ్లేనన్నట్లు మొహం పెట్టింది.

"తల మాసినవాడెవడో ఒకడు పెళ్ళి చేసుకుంటే బాగుణ్నానే వయిసొచ్చేస్తున్నాది మనందరికీ" అంది కమల పులి కోరలాంటి సత్యాన్ని బైటపెడ్తూ.

"అలా అయితే అడుగో! అక్కడివరో ఒకరు పట్టండి"

అని అరుణ వాళ్ళతో అని "అన్నయ్యా" అని కాస్త దూరంలో తలవంచుకుని నడుస్తున్న తన అన్న శేఖరాన్ని పిలిచింది.

శేఖరం వాళ్ళ దగ్గరకు వచ్చేడు. పరిచయాలు అరుణే పూర్తి చేసింది. శేఖరం విజయవాడలోని ఒక పెద్ద కంపెనీలో ఎకౌంటెంటు. అతని జీతం గుమాస్తా జీతానికి ఇరవై రూపాయలు ఎక్కువ. ఆఫీసరు జీతానికి రెండు వందలు తక్కువ. అనుకోకుండా విశాఖపట్నం కేంపుమీదొచ్చేడతను.

పరిచయాలైన వెంటనే "అన్నట్టు చెప్పడం మరచేనురి మీపూరే నాకు ట్రాన్‌స్ఫరైంది," అన్నాడు శేఖరం అందర్నీ ఒక నవ్వుతో చుట్టేస్తూ చూసి.

ఆ వార్తకి అంతా సంతోషించేరు. సంభాషణ అంద. మధ్యా సాగుతూనేవుంది.

ఈలోగా స్నానం చేసిన సద్బ్రాహ్మళ్ళా నిండు చంద్రుడు - సముద్రం లోంచి లేచేడు.

సముద్రాన్ని అలలు చిన్న పిల్లల్లా అల్లకల్లోలం చేసేస్తున్నాయి.

ఒక కొబ్బరిచెట్టు ఆకులు వెన్నెలకి తడిసి మెరిసేయి.

రాధ కళ్ళు ఆనందంతో మిలమిల్లాడేయి. వారంతా మాట్లాడుతున్న కొద్దీ శేఖరం తనపట్ల ప్రత్యేక శ్రద్ధ చూపిస్తున్నాడని ఆమె గ్రహించింది. అతని మొహం మీద వెన్నెల

పడకపోయినా అతను యెటుచూస్తున్నాడో కనిపించకపోయినా అతని చూపుల వెచ్చదనం తనని అలుముకుంటున్నట్లు ఫీలైందామె.

సినిమాలనుంచి సింహాచలం యాత్రవరకూ అనేక విషయాలు మాట్లాడి వారు లేచేసరికి తొమ్మిద్దాటింది. మిగతా వాళ్ళని వాళ్ళ హోటల్ వద్ద విడిచి శేఖరం శలవు తీసుకుంటుంటే "వీళ్ళ ముగ్గుర్లో ఎవరో ఒకర్ని పెళ్లాడేయ్ అన్నయ్యా!" అంది అరుణ స్నేహితురాళ్ళని హేళన చేస్తూ.

బరువైన సిగ్గు అందరి తలలూ వంచింది. కాని రాధ మాత్రం శేఖరం దించిన కళ్ళలోనె తనవేపు చూడడం తన కంటి కొసల్నుండి చూడగల్గింది. శేఖరం మరి తలెత్తకుండా వెళ్ళిపోయాడు. "ఓ-అలాగే తప్పకుండా!" అంటూ.

* * *

"ఓ – అలాగే తప్పకుండా!" అన్నారు, జానకీ కమలా వాళ్ళసి రాధా శేఖరం తమ వివాహానికి ఆహ్వానించినప్పుడు.

బేండు రండోళ్ళూ, సన్నాయి నొక్కులూ, లౌడ్ స్పీకర్లు కీచు పాటలూ; స్నేహితురాళ్ళ కిలకిలలూ, మత్తుగా లేచే ఊదొత్తుల నిలిపొగలూ, అర్థంకాకపోయినా శ్రావ్యంగా వినిపించే మంత్రాలూ, అలలుగా లేచే సెంటువాసన్లూ, తలంటిపోసుకున్న ఆడాళ్ళజడలూ, కష్ట సుఖాలనుభవించిన

పురోహితుల నెరిసిన తలలూ, నిండయిన ముత్తయిదువుల కుంకుమబొట్ల ఎరుపూ పెళ్ళిలో రాధ చుట్టూ అలుము కుంటున్న మత్తు తెరలుచించి ప్రస్తుతాన్ని ఆమె ముందుం చాయి.

"అదృష్టవంతురాలు హాయిగా పెళ్ళి చేసుకుంది. అంది జానకి కమలతో హాస్టల్ చేరాక.

"మొగుడు కూడా చూడ్డానికి ఫర్వాలేదు" అని తన అభిప్రాయం వెలిబుచ్చింది కమల.

పెళ్లయిన కొన్నాళ్ళ వరకూ దివికి భువికీని ఇంటికీ ఆఫీసుకి ఉన్నంత దూరమే - వుందనిపించింది రాధకి. ఆమె ఇంద్రధనస్సు మీద నాట్యం చేసింది. మేఘాల అంచున ప్రయాణం చేసింది.

కొన్నాళ్ళవరకూ -

గులాబీ రేకుల మధ్య సిగ్గు దొంతర్లు కనిపించేయామెకి. మల్లెపందిరి వలపుపూలు పూసిందామె దృష్టిలో. చంద్రుడికి చల్లని చందనం వాసన వున్నట్లనిపించింది తన బన్ను వెళ్లే తారురోడ్డు చెక్కిళ్లకలర్లో అగుపడేదామెకి ... ఆఖరికి సైపుమెషిన్ల చప్పుళ్ళతో వింత సంగీతం వినిపించే దామెకు.

ఆమె చెక్కిళ్ళు గులాబులు పూసేవి శేఖరాన్ని చూసి నప్పుడల్లా.

కాని యిదంతా కొన్నాళ్ళే !

కాలం దొర్లుతున్నకొద్దీ రాధ స్వప్నం నుండి ఈ ప్రపంచంవేపు గబగబా రా సాగింది.

పెళ్ళయిన నెల తిరగ్గానే పాలవాడు పాలల్లో కలిపే నీళ్లు గుర్తించ గలిగింది.

రెణ్ణెల్లు కాకుండానే కందిపప్పు శేరు రెండున్నర దాటిందని తెలుసుకొంది.

మూణ్ణెల్లలో తనకి వచ్చిన ఐదు రూపాయల ఇంక్రిమెంటూ వచ్చినా ఒకటే మానినా ఒకటేనని గ్రహించింది.

నాల్నెల్లలో ఒక మనిషికి నెలకి యెంత ఖర్చౌతుందో యిద్దరు మనుష్యులకు అంతకు రెండింతలు పైగానే ఖర్చౌతుందనీ తెలుసుకొంది.

ఐదు నెల్ల యేసరికి మెటర్నటీలీవు వివరాలు నేర్చుకుంది అవసరమొచ్చి.

ఇన్ని తెలుసుకున్నా రాధ తెలుసుకోలేంది ఒకటే ! శేఖరం తనలో దేన్ని చూసి తన్ని భార్యగా స్వీకరించాడు? తనకంటే జానకి తెలుపు. తనకి నల్లని పెద్ద జడుంటే కమలది ఉంగరాల నొక్కులజుట్టు. తన యిద్దరి స్నేహితురాళ్ళ కన్నా తాను యెందులో మిన్న ? కాని వొక విషయం మాత్రం నిశ్చయం సముద్రపొడ్డున తమ దరినీ చూసిన దగ్గర్నించీ శేఖరం తనని ప్రత్యేకంగా చూడసాగాడు. కాని ఎందువల్ల ? ఎంత తర్కించినా యీ ప్రశ్నలకు జవాబు ఆమెకు దొరక లేదు.

ఈ ప్రశ్నకి సమాధానం తెలుసుకుందామన్న కుతూహలం పెళ్ళికి ముందే బీజంగా వుండి, పెళ్ళి తర్వాత మొలకెత్తి సంవత్సరం తిరిగేలోగా ఊడలు తన్నిన జడలమర్రిలా విస్తరించిపోయింది. క్రమేపీ ఆ తలపే ఆమె మనసునంతా ఆక్రమించుకొంది. భర్తనే సమాధానం అడుగుదామనుకుంటేది. కాని యెప్పుడు అడుగుదా మనుకున్నా సిగ్గు ఆమె పెదవులను విడనివ్వలేదు.

* * *

పెళ్ళయి సమంగా ఆ రోజుకి సంవత్సరం. ఆ రోజు ఆమె భర్తను ఆ విషయం అడిగెయ్యదల్చుకుంది.

"నే నొకటడుగుతాను చెప్తారూ ?" లాలనగా ప్రశ్నించింది.

"ఊఁ" వినుగ్గా మూలిగేడు శేఖరం ఇప్పుడీ హాస్కీమిటన్నట్టు తన్ను దగ్గరికి తీసుకుంటూ.

"అబ్బా, చెప్తేనే"

"ఏమిటో అడుగు"

"అబద్ధం ఆడరు కదూ ?" నిజంకాని సందేహం వెలిబుచ్చింది మాటలకు తడుముకుంటూ.

"ఆడను"

"ఒట్టు ?"

"ఒట్టు !"

"మీరు నన్ను చూసినప్పుడే నన్ను ... అందర్లాగే చూళ్ళేదు కదూ ?"

"........"

"నాలో ఏం చూసి పెళ్లాడేరు నన్ను"

........"

"చెబ్దురూ ?"

"అందర్నీ చూసినట్టే నిన్ను చూళ్ళేదు."

"ఏం ?"

"ఇప్పుడు నన్నా విషయం అడక్కు రాధా !"

'ఒట్టేసేరు నా కేం" అంది మంచం మీద జారిపోతూ.

"వెంటనే చెప్తానని ఒట్టెయ్యలేదుకదా ! చెప్తా తప్పకుండా చెప్తా, కానిప్పుడుకాదు. నాలుగేళ్ళు పోయాక సమంగా యిదేరోజుని మళ్ళీ అడుగు అప్పుడు చెప్తా. తప్పకుండా చెప్తా" అన్నాడు, ఆమె దగ్గరకు వెళ్తూ.

రాధ అతన్ని చెంత చేరనివ్వలేదు. సమాధానం వెంటనే కావాలని చిన్నపిల్లలా మారాం పెట్టింది. పాములా బుసకొట్టింది ఏడాది కాపురం చేసిన పెళ్లాంలా దబాయించింది శేఖరం బతిమాలేడు. లాలించేడు. బుజ్జగించేడు. ఎలా ఐతేనేం బుజ్జగింపబడ్డానికి వప్పుకుంది రాధ.

* * *

రోజులూ నెలలూ పెనవేసుకొని పొడుగ్గా సంవత్సరా లౌతున్నాయి.

బియ్యంలో రాళ్లు - యిళ్ళద్దెలా జాస్తి ఔతున్నాయి పాలవాడి దృష్టిలో పాలకీ నీళ్ళకీ తేడా పూర్తిగా పోయింది, బస్సుల్లో నిలబడ్డ ఆడవాళ్ళకి మగాళ్ళు సీట్లు యివ్వడం తగ్గించేస్తున్నారు. రాధ కూతురు, తర్వాత పుట్టిన కొడుకుని పిల్లైనప్పుడల్లా కొడుతుంది.

నెలకి నాలుగుసార్లు సినీమాలుచూసే రాధ నెలకో సినీమాకి తగ్గించేసి అంతటితో సంతృప్తిపడక పిక్చర్లో పెట్టాకోక తనింటికి దగ్గరగా వున్న హాలులకే వెళ్ళడం ప్రారంభించింది. రిక్షాచార్జీలు మిగుల్చుకుందుకి.

జీవితం ఆమె దృష్టిలో ఇంద్రధనసు రంగులు కోల్పోయింది. టైపు మెషీనుల చప్పుడులో రాగం పోయింది. చప్పుడు సమ్మెట దెబ్బల్లా వుంది. తారురోడ్లు మళ్ళీ ఎప్పట్లా నల్లగా అసహ్యంగా కన్పిస్తున్నాయి.

చిరిగే చీరలు — పాలడబ్బాల బ్లేక్ మార్కెట్ — బిడ్డల వడుపు వంటాలన్యి మైందనో - చాకలి బట్టలు తేలేదనో. భర్త చీదరింపు, ఆఫీసుకు పోడానికి బస్సు దొరకదన్న బెంగ—ఇరుగింటివారికి పంచదార ఐపోయి అప్పివ్వరేమోనన్న అనుమానం - తానే డబ్బు అప్పుచేయవలసి వచ్చే 20 వ తారీఖులోగానే పొరుగింటావిడ తనవద్దకి అప్పుకి వస్తుందేమోనన్న భయం, ఏ చుట్టమో పక్కమో వచ్చి తనింట్లో

తిష్ఠవేసి హైదరాబాదంతా తాపీగా చూస్తాడేమోనన్న భీతి. ఆమెని నిత్యం ఆరాట పెడుతూనే వున్నాయి.

తనదీ తన భర్తదీ చాలని జీతాలు. పెరుగుతున్నకొద్దీ సంసారం పెచ్చోతున్నకొద్దీ ధరలూ ఆమెని నిత్యం ఆరాట పెట్టేవి. జీవితంలోని ఆనందాన్ని ఏ అజ్ఞాతశక్తో దోపిడీ చేసింది.

తన అశాంతికి కారణాలు ఆమెకు తెలియవు. దినుసుల కరువు, పంచదార బ్లాక్ మార్కెట్టూ, తమ జీతాన్ని ఓడించి పెరిగిన ధరలూ, పొదుగాటి బస్సుకష్ట్యాలు కావచ్చు. లేక పోతే వైవాహికజీవితం పాతబడి దానిలోనిమోజు మాయమై దాని బాధ్యతలే అసమాజమైన పెద్దసైజులో కనిపించిఆమెలో నిరాశా, నిస్పృహా, విసుగూ కలిగించి ఉండవచ్చు.

కానీ, తనకీ, భర్తకీ మధ్య అనురాగం తగ్గలేదని తెలుసు. ఆ అనురాగం వ్యక్తం చెయ్యవలసిన సందర్భాలు మరీ అరుదై పోతున్నాయి అంటే—నిత్యం జీవితంలో ఆమెకు ఏదో వెలితి కనిపిస్తూనే ఉంది అయిదేళ్ళ పాతదనం – చిరిగిన చిరునవ్వులు – పగిలిన ఆశలు – అర్థంకాని వెలితి జీవితంలో ఓటమి – బతుకులో విసుగూ, ఆమె వైవాహిక జీవితంలోని ఆనందాన్ని హరించేసేయి.

మల్లెపందిర మల్లెపూలే పూస్తోంది.

గులాబీ రేకుల మధ్య శూన్యం తప్ప మరింకేమీ లేదు.

చంద్రుడికి చందనం వాసన పోయింది.

టైపు మెషీన్ల చప్పుడు సమ్మెట దెబ్బలావుంది.

* * *

ఆ రాత్రి ఆమె కిటికీ తెరిచింది. నిండు చంద్రుడు ఆమెని పలుకరించేడు. నెలకోసారి యింటద్దె వసూలు చేసేవాళ్ళా వచ్చే చంద్రుడిలో ఆమె యే కొత్తదనమూ చూడ్లేక పోయింది.

చంద్రుడు చందనం వాసన ఆమె మీద వెదజల్లలేదు. కింద కుళ్ళు కాలవనుంచి కంపు మెల్లగా మెలికలు తిరుగుతూ లేచింది.

"రాధా, నన్ను కట్టుకొని సుఖపడ్డావా ?" మెల్లగా అడిగేడు శేఖరం.

ఇంటి ఆసామి పెంచిన అద్దెకీ, మంత్రులు పెంచిన పన్నులకీ, తన భర్త బాధ్యుడుకాడని తెలుసుకొనే వివేకం ఆమెకుంది.

"ఇప్పుడవన్నీ యెందుకండీ ?" అంది విసుగ్గా. కాని 'సుఖపడ్డాను' అన్న జవాబు తనకు తెలియని కారణాలవల్ల యివ్వలేకపోయింది.

"నన్ను మొదట చూసినప్పుడు నాలో ఏవిటి నిన్నాకర్షించింది ?" మళ్ళీ అడిగేడు శేఖరం.

“మరీ బావుంది వరస,” లేని నవ్వు తెచ్చి పెట్టుకుని జవాబిచ్చింది.

“నాలో యేం చూసి పెళ్ళాడేవు?” దేన్నో గుర్తుకు తెస్తున్నట్టు శేఖరం ప్రశ్నించేడు.

ఆమె జవాబులు చెప్పకుంటూ దూరంగా - శూన్యంలోకి చూస్తూ కిటికీదగ్గరే నిలబడిపోయింది.

“నాలో ఏం చూసి నన్ను పెళ్ళాడేరు? మీరు మొదట మమ్మల్నందర్నీ చూసినప్పుడే నన్ను అందర్నీ చూసినట్టే చూళ్ళేదుకదూ?” అని రాధ అడుగుతుందని శేఖరం ఆశించేడు. కాని ఆమె ఆ ప్రశ్నలు వెయ్యలేదు.

నాటికి వారి వివాహమై సరిగ్గా ఐదేళ్ళు.

—: ం :—